

MINNEPLATE

På fasaden av Ole Olsen-bygget i Strandgata 13 i Lillesand sentrum er det satt opp ei minneplate der Kristian Lofthus ble arrestert og tatt til fange 15. mars 1787. Plata ble satt opp etter initiativ fra det lokale bondelaget og bygdekvinnelaget, og avduket i forbindelse med Lofthusdagene i juni 1997.

DYRE VAAS LOFTHUSMODELL

Billedhoggeren Dyre Vaa (1903-1980) fra Telemark laget i 1950 et utkast til en statue av Lofthus. Det er en gipsmodell malt med bronsefarget maling. Den ble gitt som en gave fra billedhoggeren til Aust-Agder arkivet i Arendal, og er nå utstilt på biblioteket i Lillesand.

UTSTILLING OM LOFTHUS

Utstillingen "Fra revolusjon til reform - Lofthus-opprøret 1786-87" er laget av museumstjenesten i Aust-Agder, og ble første gang presentert under Lofthusdagene i 1997.

Den har senere vært på vandring, og er nå deponert hos Aust-Agder kulturhistoriske senter på Langsæ i Arendal.

LITTERATUR OM KRISTIAN LOFTHUS

Biblioteket kan skaffe de fleste av disse publikasjonene. Der finnes det også en mer fullstendig litteraturliste.

Alnæs, Karsten: Historien om Norge bind II:

Under fremmed styre. Gyldendal, 1997.

Johansen, John Gustav. Etterkommere, aner og slekt til Kristian Jenssen Lofthus (1750-1797) og Else Sofie Nilsdatter

(1752-1812). Lillesand, 1997.

Kvaale, Severin. *Kristian Lofthus:* Sogespel i fem vendingar. Risør 1918.

Langstrøm, Rolf. Opprøreren Christian Lofthus, skuespill. Kristiansand, Fedrelandsvennen, 1985.

Næss, Hans Jørgen: Saga om bonden Kristian Jenssen Lofthus. Bokmål. 1892. Deichmanske bibliotek.

Scott, Gabriel: Jernbyrden. Enok Rubens levnetsløp:

En saga om fædrelandssind. Fortalt av Martin Eidjord, kirketjener i Høvaag sogn. Kristiania, Aschehoug, 1917.

Stalleland, Kristen: Kristian Lofthus: Det han ville og gjorde. Bergen, Lunde, 1935.

Sverdrup, Georg. Lofthusbevegelsen. Kristiania, Grøndahl, 1917.

Sætra, Gustav Grunde. Embetsmann, bonde, borger.

Wergeland, Henrik. Almuestalsmanden Christian Jensen Lofthus samt Almue-Urolighederne i 1786 og 87 i Nedenes Amt.

Kristian Lofthus og hans tid: Artikler fra et historisk sommerseminar arrangert av Høgskolen i Agder i samarbeid med Lillesand kommune.

Vestre Moland og Lillesand historielag. Årsskrift nr 5 1996-97: Det var en gang. Lillesand 1997.

Vestre Moland og Lillesand Historielag. Årsskrifter 1998/99, 2000/2001, og 2002/2003. Artikler om Lofthus skrevet av bl.a. Svein Vik Saaghus, John Gustav Johansen og Kåre Willoch.

Red.: Magne Haugen, Lillesand Kommune, kulturkontoret
Se også Lillesand Kommunes nettsider:
www.lillesand.kommune.no

Terjes Trykkeri as 2004

Kristian Lofthus

* 1750

† 1797

KRISTIAN LOFTHUS—EN KORT BIOGRAFI

Christian Jensen Lofthus ble født i Risør en maidag i 1750, og døpt 15. mai samme år som uekte barn. Moren var Tarjer Kittelsdatter fra Vestre Moland Sogn, og faren var 18 år gamle Jens Jensen Falch, sønn av en dansk kaptein. Etter fødselen dro moren hjem med barnet som vokste opp hos sin morfar Kittel Andersen på Lofthus. Gutten var runnet av norsk bondeblod og dansk adel.

Da Kristian var 20 år overtok han gården Lofthus etter sin barnløse onkel. Ved siden av gårdsbruket drev han sagbruk, eide skipsparter og seilte som skipper på Danmark og England. Som gårdbruker hørte han til de fremste i sitt distrikt og ble premiært for jordbruket sitt. Kristian Lofthus var en steil natur som hadde lett for å komme i konflikt med sine omgivelser. Dette førte ham også i motsetningsforhold til embetsmennene i distriktet.

I 1786 la han fram for kronprins Fredrik i København et klagebrev over fogdene i Nedenes og borgerne i Arendal. Noe senere fikk han samlet flere hundre underskrifter på klagemålene. Han oppfattet seg som patriot og forsøkte å reise allmuen i vide kretser på Sørlandet og i Telemark. Myndighetene utstedte arrestordre på ham, men det førte bare til fornyet agitasjonsvirksomhet. En offentlig kommisjon ble satt ned for å undersøke klagemålene. Bøndene fikk medhold på viktige punkter, men man fant at Lofthus var en opprørsmaker som burde ryddes av veien.

I mars 1787 ble Lofthus arrestert i Lillesand, og deretter ført i jern til Akershus festning. Allmuen i Nedenes, Råbyggelaget og Telemark reiste seg for å befri ham, men de kunne ikke gjøre noe mot de militære styrkene som ble sendt mot dem. I 1792 dømte en kommisjon Lofthus til festningsarbeid på livstid. 13 av tilhengerne hans fikk kortere festningsarbeid. Kristian Lofthus døde på Akerhus 13. juni 1797. To år senere ble dommen over ham stadfestet av Høyesterett.

LOFTHUSBAUTAEN

Bautaen står på gården Lofthus ved Møglestu. Initiativet til denne ble tatt av Lillesand Arbeiderforening i et møte 29. februar 1908. Det ble oppnevnt en komite som organiserte innsamling, og 12. juli 1914 ble bautaen avduket ved daværende stortingspresident Jørgen Løvland. Bautaen bærer inskripsjonen: **"Bønder fra Nedenes reiste denne steinen 1914. Kristian Lofthus 1750-1786-1797."**

LOFTHUSMONUMENTET

Høsten 1999 ble Havnetomta valgt som Tusenårsstedet i Lillesand. Samtidig ble det etter initiativ fra Lofthuskomiteén lyst ut en konkurranse om beste utkast til et monument til minne om Lofthus, og det ble bestemt å plassere monumentet på Havnetomta. Kunstneren Gunn Harbitz fra Skjeberg vant konkurransen, og Lofthusmonumentet **"To like"** ble avduket av tidligere statsminister Kåre Willoch 22. juni 2002 under et arrangement i forbindelse med Sørlandet i 100. Monumentet har inskripsjonen: **"Til minne om Kristian Lofthus (1750-1797) og den frihetsbevegelsen han sto i spissen for"**.

